

L'endevinhaire

Max Roqueta

intermèdi 1967

Personatges :

Madama SICÈ

Lo vailet

L'endevinhaire

Dins l'ostal de l'endevinhaire, de nòstre temps.

Dins lo burèu de l'endevinhaire : pòt èsser simple. Mas se pòt tanben adornar de chòts empalhats, d'estelas de papièr d'argent, de lunas, de signes zodiacals o de qué que siá.

Lo vailet, afairat, càmbia las causas de plaça, per dire de far quicòm, quand se pica a la pòrta. Durbís. Dintra Madama Sicè. Vestida coma un papagai de i a cinquanta ans.

MADAMA SICÈ : Sètz vos l'endevinhaire ?

LO VAILET : Nani, Madama, soi pas ieu. Vesètz ben, soi aquí per vos reçaupre e vos far esperar, d'aquí que tòrne.

MADAMA SICÈ : A çò que vesi sètz un quauqu'un del servici. Ont es anat vòstre mèstre ?

LO VAILET : Vos o deuriái pas dire, mas per vos, aquò's pas la meteissa causa. Es anat, mas o cal pas dire, a la Prefectura...

MADAMA SICÈ : Otre !... E ... de qué i a que tant prèssa dins aquela Prefectura ?...

LO VAILET : O podètz pas saupre. Aquò's Madama la Prefècta que plora dempuèi lo matin...

MADAMA SICÈ : Plora ?... paura d'ela !... Quauque gròs malur i es arribat ?...

LO VAILET : Ò ! Jutjatz !... Dins lo canton, en naut, a drecha, en dintrant dins lo grand salon d'onor de la prefectura, sabètz pas çò qu'a vist de matin ?...

MADAMA SICÈ : De qu'a vist, Santa Vèrge ?...

LO VAILET : Una aranha !...

MADAMA SICÈ : Otre !... Aquò's una aranha ben plaçada.

Mas perqué de veire una aranha aquò la fa tan bramar la femna del Prefèct ? Se ploravi cada còp que ne vesi una d'aranha dins mon ostal... pecaire !... fa un brave temps que me seriái partida dins l'aiga de mos uòlhs !...

LO VAILET : Aquò's pas aquò. Aquela dama plora perqu'a vist aquela aranha lo matin ...

MADAMA SICÈ : E ben ?...

LO VAILET : ... ditz qu'aquò pòrta malur.

MADAMA SICÈ : De qué ?...

LO VAILET : ... de veire una aranha lo matin. Al contrari, quand òm las vei de vèspre, ditz qu'aquò pòrta bonur...

MADAMA SICÈ : Aquela empèga !... Aviaí pas que d'esperar lo vèspre per l'anar veire. E, es per aquò qu'an derengat Monsur l'endevinhaire ?

LO VAILET : Mon mèstre es coma l'oracle de la Prefectura. Pòdon pas far un pas, nommar un cantonier, decorar un jutge, o far plòure...

MADAMA SICÈ : Fan plòure ?...

LO VAILET : Son pas eles. Aquò's mon mèstre. Quand o vòlon.

MADAMA SICÈ : Es per aquò que lo mond se planhon tant de la secada ; nos faràn totes secar coma d'arencadas...

LO VAILET : S'escotavan mon mèstre... sap talament de causas.

MADAMA SICÈ : E cossí las sap ?

LO VAILET : Aquò's lo secret...

MADAMA SICÈ : A !... pardieune, lo secret !... me'n diretz tant !... lo secret...

LO VAILET : E de qué i volètz a(n)aquei òme, Madama... Madama ?

MADAMA SICÈ : Madama SICÈ.

LO VAILET : Madama SICÈ, aquò's un polit nom !

MADAMA SICÈ : Lo teni de mon òme.

LO VAILET : Vos a balhat un polit nom !

MADAMA SICÈ : Se m'aviaí balhat pas qu'aquò, cocanha !... Mas m'a balhat cinc filhas, e la ronha, quand me maridèt.

LO VAILET : Cinc filhas !... paura femna, devètz aver mai de trabalh qu'amb un tropèl de cabras !

MADAMA SICÈ : Quand me balhèt la ronha, e que vegèri çò qu'èra per la far partir, creguèri d'aver passat tot lo mal que se pòt endurar sus aquesta tèrra. Paura de ieu ! Sabiaí pas çò que

disiaí ! E ara qu'ai cinc filhas prèstas a maridar, i a de còps que me disi que valriá melhor aver cinc còps la ronha.

LO VAILET : Ara compreni qu'avètz de besonh de venir consultar l'endevinhaire...

MADAMA SICÈ : O me vos cal dire : l'ainada, encara rai. Es pas que siaga tan facil. Es pas qu'un pauquet refastinhosa.

LO VAILET : ... refastinhosa ?... de qué fa ?...

MADAMA SICÈ : Es pas qu'aja marrida tèsta. Solament la cal saupre endevenir.

LO VAILET : Mai o mens, aquò's lo mal de totes las filhas !

MADAMA SICÈ : Vos demandi perdon !... las autras, benlèu... Mas ieu, quand èri filha, disian totes qu'èri un àngel ! Mas mon ainada es pas coma aquò. Ai fòrça mal per la comandar. Quand li disi : « Filomèna, vai te'n me quèrre una liura de manolhs ! » çò primièr que fa es de me dire :

« Vai-i tu ! ». Ò ! o fa pas per marridum. Aquò's son biais de far a(n) aquela pichonèla. Lo mes passat, li parlèri d'un jove que l'aviaí remarcat e que la badava dempuèi tres meses. Èra polit coma un miralhet, fresat coma una feda negra, e, quand passava dins la carrièra, semblava que passèsse un plen carretton de sabonetas. La voliá maridar. Èra quauqu'un, sabètz...

Trabalhava encò d'un perruquier. Es un enfant que benlèu, dins tres o quatre meses serà mèstre rasclair. E ben !... sabètz pas çò qu'a dich ? ... « Lo vòli pas : sentís tròp la pomada ! »

E tot aquò per sortir amb un traça de manòbra que trabalha encò d'un pegòt e qu'empoisona a tres lègas la pega e lo cuèr banhat !

LO VAILET : Aquò's afar de gost !

MADAMA SICÈ : Es ben çò que me disi. E que passí sus tot. La segonda es pas la meteissa causa. A pas gaire de defaut. Es amistosa, canta tot lo jorn, e mai quand plòu, e fariá pas tòrt de res a degús. S'èra pas qu'aima pas gaire de trabalhar, seria una vertadièra santa : mon imatge quand aviaí mos vint ans. E sabètz ! de coma ieu, se'n vesiá pas fòrça per la carrièra granda. N'i aviaí totjorn un parelh per me balhar la man quand l'aiga corrissia per carrièras. Mas ela, vòl pas res saupre per apre-

ne un mestier.

LO VAILET : Es benlèu qu'es pas fòrta de santat...

MADAMA SICÈ : ...Pas fòrta de santat, ma filha !... Saique m'avètz pas vist !... Ai pas jamai fach d'angro-

las, ieu !... Pas fòrta ma filha !... Una aubilha que fa

sos setanta quilos e que vos plegariá un gal en tres còps de maissa !... Pas fòrta de santat !...

LO VAILET : Es benlèu que lo trabalh li fa páur...

MADAMA SICÈ : Páur !... Mas filhas an pas páur de res !... Crentan pas degús !... Es pas que siagan de sens vergonha. Aquò rai ! Podèm sortir per carrièras. Nani. Aquò's pas aquò. Çò que i a per Catarina es qu'es una femna d'ostal.

LO VAILET : Serà un famós tresaur per lo que la prendrà.

MADAMA SICÈ : Solide. Sufís qu'aquel jove sache un pauc rasclar los pòrres, metre la taula, far un fuòc, escalcir la sopa, balajar l'ostal, netejar la vaissèla, estirar lo linge e far lo lièch, cocanha ! Li prometi una vida de bonur... E s'an l'astre d'aver un enfant, s'es el que lo fa beure, que li càmbia las borrassas, que lo passeja, que li canta de breçairòlas, e que lo sofla, e que lo freta, e que li estrèma lo panèl, ò ! pecaire ! quin òme urós serà !

LO VAILET : Solide.

MADAMA SICÈ : Solament, i a de còps que me demandi se i a sus tota la tèrra quauqu'un per èsser digne de tan grand bonur...

LO VAILET : Soi pas endevinhaire, mas vos pòdi dire que se ne tròba un, farà plan d'i passar un anèl al nas amb una bona còrda perque son pas d'aucelons de gàbia...

MADAMA SICÈ : Botatz, cada topin tròba sa cabucèla. Per Agatona - aquò's mon numerò tres - d'aquel costat, n'aurai pas tan de pessaments.

LO VAILET : Aquela, devinhi, Madama, qu'es la que vos balha lo mai de jòia.

MADAMA SICÈ : Es pas amb aquela qu'aurai de pessaments per la maridar. A pas dèt e uèch ans, e se sabiatz quant n'ai vistes passar dins mon ostal de joves e de mens joves que la volián. Se cadun m'aviá portat pas que lo recapte, aviá pas de besonh d'alucar lo fornèl dempuèi tres ans.

LO VAILET : E n'i a, de còps, que l'an portat lo recapte ?

MADAMA SICÈ : Digatz !... per qual me prenètz ?... Sabèm reçaupre, e s'es pas jamai dich e se dirà pas jamai qu'encò de Madama SICÈ quauqu'un qu'es convidat trapa pas la taula mesa !

LO VAILET : E... vòstra filha... a pas encara facha sa causida ?

MADAMA SICÈ : Es ben çò que me disi. Mas me fa qu'a lo temps. E dins un sens a pas benlèu tòrt. Cal èsser madur d'esperit per causir. E mai ne vei, mai ven fòrta per conéisser los òmes.

LO VAILET : A benlèu rason. Mas vos vau donar un conselh que sovent ai entendut mon mèstre lo balhar a de mond coma vos.

MADAMA SICÈ : Devia èsser de mond coma cal.

LO VAILET : Te cresi !... Lor disiá : « una filha es coma un melon ».

MADAMA SICÈ : Coma un melon ?...

LO VAILET : Una filha es coma un melon. Un melon, i a un temps qu'es pas madur. Se lo tastatz, sembla de cogorla. Pòt esperar. Puèi ven un jorn qu'es a punt. Aquel jorn, lo cal manjar. S'un còp passatz aquel jorn, adieu, es tròp fach. Ven qu'atissa la gingiva e se'n va en aiga. E vos amb el. Aquò's fotut.

MADAMA SICÈ : E la filha, dins tot aquò, de qué fa ?

LO VAILET : E ben, la filha, i a un temps qu'aquò prèssa pas de la maridar. Lo que se prèssa tròp pren...

MADAMA SICÈ : Volètz dire que pren una cogorla ?...

LO VAILET : Nani. Es pas d'a fons çò que voliái dire. Mas, enfin, es coma se manjàvètz d'agrunèlas verdas...

MADAMA SICÈ : M'anatz far cridar las dents !

LO VAILET : Puèi ven un jorn...

MADAMA SICÈ : Un jorn ?...

LO VAILET : Vòli dire una passa, parlant per respèct, ont la filha es madura. Cal pas esperar. Una maire conscienta de sos devers e de sa responsabilitat, la te pèga al primièr cocaro que ven badar jol fenestron, e sauva !...

MADAMA SICÈ : Es lèu dich...

LO VAILET : Benlèu. Solament, se daissatz passar aquel jorn fatidic, sètz fach... Sètz coma la mercadièr de melons que los a pas sachut vendre. Podètz tornar a l'ostal e gardar vòstra merça...

MADAMA SICÈ : Se vei qu'avètz d'experiment. Vos parlarai pas, segur, de çò que me mena encò de vòstre mèstre, mas m'es bon de sentir quauqu'un coma vos, per parlar : vos coneissi pas fòrça, mas cresi qu'òm pòt aver fisança...

LO VAILET : Me poiariatz fisar vòstra filha la mai polida.

MADAMA SICÈ : Çò qu'ai a vos fisar es quicòm que de còps

m'embèstia un pauc. Ò ! pas fòrça !... perqu'aquela, i a pas res a dire.

LO VAILET : I podètz anar. Amb ieu, es coma se parlàvètz a un potz.

MADAMA SICÈ : Aquò's mon numerò quatre. Aquí una filha que lo Papa de Roma, tot bèl primièr, pas que de la veire, li balhariá lo bon Dieu sens l'entendre a confessa. Quand sortís - e sortís pas jamai qu'amb sa maire - levària pas los uèlhs sus un òme quand ne passa un per carrièras. A l'ostal, es ela qu'o fa tot : passa la balaja, cordura, estira lo linge, fa la bugada, freta los mòbles e fa bolir lo topin.

LO VAILET : Fa tot çò que las autras fan pas...

MADAMA SICÈ : L'avètz dich, brave òme. Sabètz ara tot. Tot o a quicòm pròchi. Perqu'es ela que desfa la malhòla o que la refa e que se lèva la nuèch pel nene...

LO VAILET : Lo nene ?... Perque i a un nene tanben ?...

MADAMA SICÈ : E òc... es d'ela. Anèt vendemiar l'an passat del costat de Lansargas. Quand partiguèt anava plan. Aquò la prenguèt a (n) aquel moment. E nòu meses après...

LO VAILET : Fasiá de vos una grand... una jove grand...

MADAMA SICÈ : Ò !... Calatz vos ! Sabi que fau pas mon temps. Mas pr'aquò los ans i son...

LO VAILET : De los que se veson pas, cal pas demandar mai...

MADAMA SICÈ : E polida, sabètz. Agachatz pr'aquò coma lo mond son marrits : las vesinas dison coma aquò que quand espia Marselha d'un uèlh, pòt veire Tolosa de l'autre. E pr'aquò me podètz creire, çò qu'a dins l'uèlh, lo ten de son paure paire qu'aviá la vista un pauc trebola. Mas empacha pas qu'es una bèla filha, e que se la vesiatz...

LO VAILET : Soi maridat.

MADAMA SICÈ : Es plan damatge. Sètz un polit òme, e m'auriá plan convengut de vos convidar a l'ostal manjar d'escaroletas farcidas, que pas que d'i pensar me fa lonchar las bocas.

LO VAILET : Mas, de qu'es donc que vos fa pessament ?

MADAMA SICÈ : Aquò's la mai jove, qu'a pas dèt e sèt ans e qu'a menat a l'ostal un nòvi... que... çai i demòra...

LO VAILET : Aquò's l'ostal del bon Dieu... E... volètz que se'n ane ?

MADAMA SICÈ : Ò ! nani ! Soi pas tan crudèla. Aquela pichonèla èra lo garri, lo reganilh, la cardonilha de son paure paire, mon paure òme, pecaire. Me'n costariá tròp d'i far la mendra pena.

LO VAILET : E de qué volètz donc ?

MADAMA SICÈ : Es penecós d'o dire per una maire qu'aima ben sa filha ; çò que me fa pessament... A ! cal aver de filhas per o saupre !... E ben, vaquí : fa ja una mesada qu'aquel jove es a l'ostal, qu'i manja, qu'i beu e qu'i dormís. Dempuèi qu'es vengut, sèm nautres que lo noirissèm e lo servissèm.

LO VAILET : E... i dormís ?...

MADAMA SICÈ : Es pas quand dormís qu'aquò m'embèstia. Au mens quand dormís, podèm respirar. Mas que se daïsse noirir e servir sens jamai trabalhar, aquò encara rai. Òm es pas nòvi tota la vida. Solament, çò que fa que de còps soi un pauc socitosa, es que, quand a begut un pauc, per pas res, per un mot que li conven pas, per una costèla un pauc rabinada, una paraula que desplaçam, zo ! se met a menar tabèrna. Tot vòla dins l'ostal, las siètas, los veires, los mòbles, e ma filha plora dins un canton, amb d'uèlhs coma de paumas. Es per aquò que soi pas urosa coma o deuriá èsser de maridar ma filha, mon perdigalh, mon estornèl roge, ma cardonilha.

LO VAILET : Cal pas plorar, Madama SICÈ, cal pas plorar... E digatz... Aquò's sovent que beu un còp ?...

MADAMA SICÈ : Comprenètz, entarra sa vida de jovent...

LO VAILET : E... i a longtemps que l'entarra ?...

MADAMA SICÈ : Un bon parelh de meses. E cada vèspre tòrna a l'ostal un pauc febrós. Ditz qu'es aital qu'es plan. E tanben, i a de còps que lo lagui me pren e que soi pas segura d'a fons s'amb un òme coma el, ma filha serà plenament urosa dins l'ostal...

LO VAILET : A !...Aquí lo mèstre qu'arriba...

Dintra l'endevinhaire. Òme pressat.

L'ENDEVINHAIRE : Plan vos saludi, bèla Dama !

LO VAILET : Madama SICÈ.

L'ENDEVINHAIRE : Sabi.

MADAMA SICÈ : Cossí ?... Qual o vos a dich ?...

L'ENDEVINHAIRE : L'esperit es messatgièr. Ara, grandmercés, Baptista. Daïssatz-nos sols. L'ora de l'esperit a picat al relòtge del solelh.

MADAMA SICÈ : De qué ditz ?

LO VAILET : Son de paraulas de física. Lo copetz pas de tròp quand parla...

Lo vailet sortís

L'ENDEVINHAIRE : Sabi çò que vos a menat aici...

MADAMA SICÈ : A !...

L'ENDEVINHAIRE : I a quicòm que vos tafura !

MADAMA SICÈ : Mon Dieu, l'avètz devinhat !... Me vesètz e sul còp sabètz çò qu'ai !... Ai plan fach de venir...

L'ENDEVINHAIRE : Çò que vos embèstia...

MADAMA SICÈ : Es que lo nòvi m'a copada la vaissèla.

L'ENDEVINHAIRE : Sufís ! Vaissèl romput, bonur segur ! Aquò's plan conegut...

MADAMA SICÈ : Sètz plan segur ?...

L'ENDEVINHAIRE : Silenci !... Vesi... vesi... de bonur dins l'ostal, de flors sus la fenèstra, d'amor plen lo lièch, de potons tot lo sant clame del jorn ; una vida de lusor e de patz e d'encantament... La musica mai doça dels Serafins vojarà dins la cheminièra çò que i a de pus linde coma mèl dins lo Paradís. Longa vida de bonur e d'amor...

MADAMA SICÈ : Sembla pas de bon...

L'ENDEVINHAIRE : Calatz vos. Soi ieu que venètz consultar e non pas ieu a vos... Los chineses se trason de ris...

MADAMA SICÈ : El tanben, e mai de fabaròls...

L'ENDEVINHAIRE : Vesètz ben... En America de Sud, es la sopièra que ne pren.

MADAMA SICÈ : El tanben... a començat per la sopièra...

L'ENDEVINHAIRE : En Espanha, es la lèca-fròia; en Itàlia, la tassa de cafè.

MADAMA SICÈ : N'aviái una dotzena e me'n demòra pas qu'una, e encara qu'es bercada. Solament, vos volriái dire...

L'ENDEVINHAIRE : Pas res, vos disi... de bonur. Dins l'Egipte vièlh cremavan los mòbles...

MADAMA SICÈ : A !... per aquò, rai !... Fins qu'aicí s'accontenta de los escampar per la fenèstra...

L'ENDEVINHAIRE : Encò dels Canacas, es tot l'ostal que fan cremar...

MADAMA SICÈ : Otre !... Aquò's de mond qu'agachan pas a la despensa...

L'ENDEVINHAIRE : Per un bogre...

MADAMA SICÈ : De qual parlatz ?...

L'ENDEVINHAIRE : Un bogre, aquò's un òme de Bulgaria. Per un bogre, se se romp pas una dotzena de platasses a servir lo peis, lo malur es coma s'èra dins l'ostal...

MADAMA SICÈ : Me balhatz esper... solament...

L'ENDEVINHAIRE : Es per aquò qu'o tòrni dire : Vesi sul vòstre ostal se levar l'estela del bonur, l'eli e la ròsa ne florir lo teulat, e la patz benurosa s'i passejar en camisa blanca amb una candèla a la man. Lo bonur e l'amor son segurs aquí ont se copa de vaissèla.

MADAMA SICÈ : Vos vòli ben creire. Solament m'avètz pas daïssat lo temps de vos dire que se lo nòvi me copa la vaissèla, aquò's sul cap de ma filha...

L'ENDEVINHAIRE : De qué me disètz, brava femna ?... Sul cap de vòstra filha ?... Aquò càmbia tot !...

MADAMA SICÈ : Aquò càmbia tot, aquí lo malur...

L'ENDEVINHAIRE : Segur, mas se pòt arrenjar...

MADAMA SICÈ : Ò sant òme, me sauvatz la vida !

L'ENDEVINHAIRE : O farai per vos, perqu'aquò's vos. Per tan que me còste. Coma vos vesi tròp engulhada dins la maganha. O calrà pas dire a degús au mens...

MADAMA SICÈ : Ò sant òme ! Per çò qu'es de pas parlar, o podètz endevinhar...

L'ENDEVINHAIRE : Que se parlàvètz, tota la vila me vendriá pregar d'i rendre lo bonur, e que ma paura vida ne vendriá un infèrn !...

MADAMA SICÈ : Me faretz morir ! Parlatz !... Ò ! parlatz sant òme, que me levatz l'alèn...

L'ENDEVINHAIRE : A Dieu garde que vos lève l'alèn... Non, me'n calrà pas tant... N'i aurà bograment pro amb un pichòt, un pichotet, un tot pichotet bilhet de mila... per començar.